

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง ในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
Extension the operation of the Ban Nong Ya Plong silk weaving group in Manchakiri District,
Khon Kaen Province

เพ็ญญา ไยยงค์ (Pennapa Jaiyong)¹ พลสรานู สราญรัมย์ (Ponsaran Saranrom)²

สินีนุช คุรุชเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khurutmuang Saenserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหม ของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม 2) การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม 3) ความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม 4) ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม 5) ความต้องการการส่งเสริมในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ทอผ้าไหม บ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากประชากรทั้งหมด 60 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 98.3 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 62.43 ปี ร้อยละ 76.7 อาชีพหลักของครัวเรือนคือ เกษตรกร เกษตรกรมีอาชีพรองคือ ทอผ้าไหม ร้อยละ 90.0 เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 28.1 ทำหน้าที่ผลิตโดยเกษตรกรมีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ยต่อเดือน 8,233.33 บาท จากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเฉลี่ย 4,958.33 บาท และจากการทอผ้าไหม เฉลี่ยต่อปี 161,120.00 บาท ร้อยละ 58.3 มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหมเฉลี่ย 10.40 ปี 2) การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม ร้อยละ 95.0 มีการตัดสินใจเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มเป็นลักษณะการตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 20.3 มีหน่วยงานศูนย์หม่อนไหมเป็นหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องเทคนิคการทอผ้า ร้อยละ 75.0 มีวัตถุดิบที่ได้จากกลุ่มเอง ร้อยละ 100.0 มีอุปกรณ์ในการผลิตเพียงพอ ร้อยละ 60.0 ขายผลิตภัณฑ์ให้กลุ่ม 3) เกษตรกรมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ การจัดการผลผลิต การจัดการด้านการตลาด การจัดการองค์กร ตามลำดับ โดยประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่ม 4) เกษตรกรมีปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีปัญหาด้านประเด็นการส่งเสริม และปัญหาด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่มีปัญหาสูงสุดคือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมไม่สะดวกมารับการส่งเสริมที่สำนักงาน 5) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2 ด้านคือ ด้านการจัดการองค์กร และด้านการจัดการการตลาด โดยประเด็นที่มีความต้องการสูงสุด ด้านการจัดการองค์กร คือ ความรู้ด้านการประสานงานกลุ่ม เช่น การสื่อสารกันภายในและภายนอกกลุ่ม เป็นต้น ด้านการจัดการการตลาด คือ ความรู้เกี่ยวกับด้านการตลาด เช่น การทำการตลาดของผ้าไหม

คำสำคัญ การส่งเสริม การดำเนินงาน กลุ่มทอผ้าไหม

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pennapa_chok@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แชนงวิสาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. แชนงวิสาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general conditions and silk weaving production of silk weaving group members 2) the operation of silk weaving group 3) satisfaction in the operation of silk weaving group 4) problems in the operation of silk weaving group 5) needs for the extension in the operation of silk weaving group. The population of this study was 60 farmers who weaved the silk in Ban Nong Ya Plong, Manchakiri district, Khon Kaen province. The sample size of 60 people came from the entire population. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the research found that 1) 98.3% of farmers were female with the average age of 62.43 years old, 76.7% had the main household occupation as farmers. All of the farmers had the secondary job as silk weaving, 90.0% were group committees, and 28.1% worked in the production. Farmers earned the average income from the agricultural sector per month of 8,233.33 Baht, from sericulture of 4,958.33 Baht, and from silk weaving group per year of 161,120.00 Baht on average. 58.3% of them had the average experience in silk weaving of 10.40 years. 2) For the operation of silk weaving group, 95.0% decided about the operation of the group to mutual decision, 20.3% had the sericulture center as the agency coming in to assist with the weaving techniques, 75.0% had the raw materials received from the group itself, 100.0% had sufficient equipment for production, and 60.0 % sold products to the group. 3) Farmers were satisfied with the operation of silk weaving group, overall, at the high level. The satisfaction was at the high level in 3 aspects: production management, marketing management, and organizational management, respectively. The most satisfactory aspect was on the marketing extension of the group. 4) Farmers faced with the problems in the operation of silk weaving group, overall, at the lowest level with the issue about extension and support at the lowest level; the issue on extension method at the low level. The most problematic issue was that the members of silk weaving group was not convenient to come receive the extension at the office. 5) Farmers needed the extension in the operation of silk weaving group, overall, at the high level in 2 aspects: organizational management and marketing management. The most needed aspect for organizational management was the knowledge on group coordination such as group internal and external communication. For the marketing management, it was for the knowledge about marketing such as marketing of silk.

Keywords: Extension, Operation, Silk weaving group

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

การรวมกลุ่ม หรือ การรวมตัว ของเกษตรกรนับเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรที่มีความสำคัญยิ่ง การรวมตัวกัน นอกจากจะเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ทั้งในด้านการซื้อ ปัจจัยการผลิต และการขายแล้วยังนำมาซึ่งความร่วมมือกันของหมู่คณะ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหา ให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำไปสู่ ความเข้มแข็งของชุมชน ปัจจุบันมีเกษตรกรรายย่อยที่ประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน ลักษณะการทำงาน คล้ายคลึงกันมีการรวมกลุ่มกันในหลายรูปแบบ (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2564) อาทิ การรวมกลุ่มแบบเป็นทางการ หมายถึง กลุ่มที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาโดยอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้างขององค์การ เพื่อจะทำกิจกรรมสนองความต้องการของ องค์การ และการรวมกลุ่มไม่เป็นทางการ หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกจัดตั้งหรือรวมตัวขึ้นมาเอง โดยไม่เป็นไปตามคำสั่งหรือ โครงสร้างขององค์การ ซึ่งมักจะก่อตั้งจากความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิก และสามารถปรับเปลี่ยนเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการได้ในระยะเวลาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสม (กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ 2 กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2566)

การรวมกลุ่มของกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านหนองหญ้าปล้องเป็นการรวมกลุ่มไม่เป็นทางการ แบบกลุ่มธรรมชาติ การรวมตัวแบบนี้อาจเกิดขึ้นจากการที่เกษตรกรรวมตัวกันเองโดยไม่ได้ตั้งใจ คือ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มีการรวมตัวกันปรึกษาหารือกันในหมู่คณะที่มีความรู้จักคุ้นเคยกัน เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านที่มีความเชี่ยวชาญ และต้องการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา ก่อนการรวมกลุ่มเกษตรกรพบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการผลิต อีกทั้งยังขาดความรู้ด้านการทอผ้าไหมลายใหม่ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้น ความรู้ด้านการตลาด จึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรสมาชิกทุกคน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอมัญจาคีรีจังหวัดขอนแก่น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมด้านจัดการกลุ่ม ด้านการวางแผน ด้านการเงินและการตลาด ด้านการผลิต ให้มีความเหมาะสม สามารถนำแนวทางการจัดการไปพัฒนาการจัดการกลุ่มทอผ้าไหมให้มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งพัฒนาให้เป็นกลุ่มผู้ทอผ้าต้นแบบที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหมของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม บ้านหนองหญ้าปล้อง
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง
4. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง
5. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

**1.สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหม
บ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอมัญจาคีรี
จังหวัดขอนแก่น**

1.1 สภาพทั่วไป

- เพศ อายุ ระดับการศึกษา
- ระดับการศึกษา
- อาชีพหลักของครัวเรือน
- อาชีพรองของครัวเรือน
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- ตำแหน่งในกลุ่ม
- หน้าที่ในกลุ่ม
- รายได้จากภาคการเกษตร
- รายได้จากการผลิตผ้าไหม
- ต้นทุนจากการผลิตผ้าไหม
- ประสบการณ์ในการทอผ้าไหม

1.2 สภาพการผลิตผ้าไหม

- ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
- ระยะเวลาการผลิตผ้าไหม
- เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต
- แหล่งเงินทุนเพื่อการผลิต

**2. การดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหม
บ้านหนองหญ้าปล้อง
อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น**

- ด้านจัดการองค์กร
- ด้านจัดการผลิต
- ด้านจัดการตลาด
- ด้านการเงิน

**5.การส่งเสริมการดำเนินงาน
ของกลุ่มทอผ้าไหม**

5.1 ด้านประเด็นการส่งเสริม

- การจัดการองค์กร
- การจัดการผลิต
- การจัดการด้านการตลาด
- การจัดการด้านการเงิน

5.2 ด้านวิธีการส่งเสริม

- วิธีการส่งเสริมแบบ

รายบุคคล

- วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม
- วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน

5.3 ด้านการสนับสนุน

**3.ความพึงพอใจในการดำเนิน
งานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้าน
หนองหญ้าปล้อง**

- ด้านการจัดการองค์กร
- ด้านการจัดการผลิต
- ด้านการจัดการ
- ด้านการตลาด
- ด้านการจัดการด้านการเงิน

**4.ปัญหาของเกษตรกรในการ
ดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม**

- ปัญหาด้านประเด็น
- การส่งเสริม
- ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม
 - ปัญหาด้านการสนับสนุน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ศึกษาคือ กลุ่มผู้ทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 60 ราย เก็บรวบรวมเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างที่มีค่าความเชื่อมั่นการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) ของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเท่ากับ 0.787 ประกอบด้วย 5 ตอนคือ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหม ของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม ตอนที่ 2 การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม ตอนที่ 4 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม ตอนที่ 5 ความต้องการการส่งเสริมในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม มีการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม

1.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.33 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 62.43 ปี ร้อยละ 51.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เกษตรกรร้อยละ 76.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพทอผ้าไหม มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน เกษตรกรร้อยละ 90.0 ตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 28.1 ทำหน้าที่ผลิตมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 8,233.33 บาท/เดือน รายได้จากการปลูกหม่อน เลี้ยงไหมเฉลี่ย 4,958.33 บาท/เดือน รายได้จากการทอผ้าไหมเฉลี่ย 161,120.00 บาท/ปี ต้นทุนจากการผลิตผ้าไหมเฉลี่ย 44,640.00 บาท/ปี เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทอผ้าไหมเฉลี่ย 5-10 ปี

1.2 สภาพการผลิตผ้าไหมของเกษตรกรผู้ทอผ้าไหม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 ทอผ้าไหม

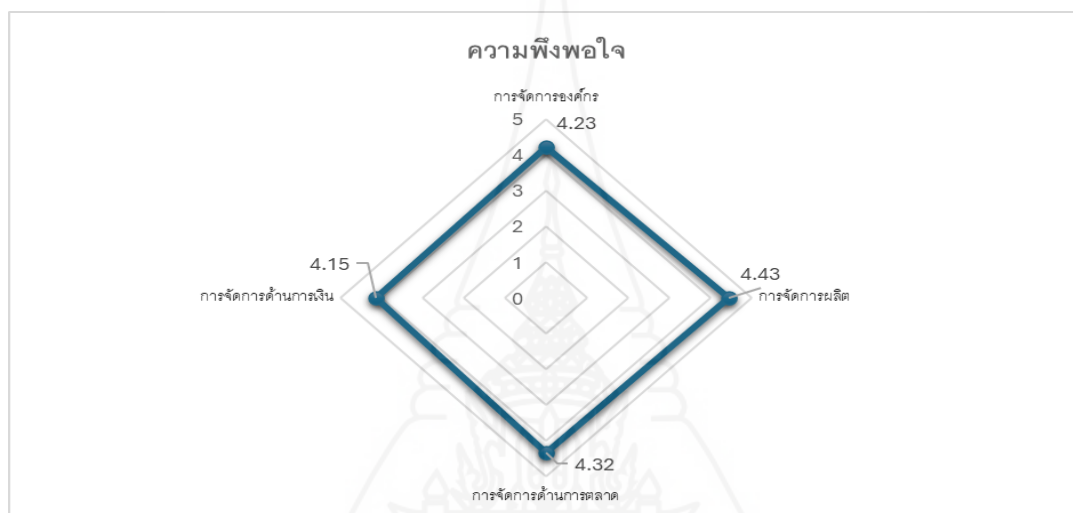
เป็นพื้น และร้อยละ 38.0 ทอเป็นผลิตภัณฑ์ ระยะเวลา 1 เดือน เกษตรกรทอผ้าพื้นเฉลี่ย 16.78 เมตร รายได้เฉลี่ย 11,744.44 บาท/เดือน ต้นทุนเฉลี่ย 3,157.41 บาท และระยะเวลา 1 เดือนทอเป็นผลิตภัณฑ์เฉลี่ย 11.76 ชิ้น รายได้เฉลี่ย 5,193.94 บาท/เดือน ต้นทุนเฉลี่ย 1,596.97 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ทอผลิตภัณฑ์ผ้าไหมด้วยมือ เกษตรกรร้อยละ 90.0 ใช้ทุนส่วนตัวในการผลิต

2. การดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.0 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือมากที่สุดคือ ศูนย์หม่อนไหมเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของเทคนิคในการทอผ้าไหม โดยเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของเทคนิคในการทอผ้าไหม เกษตรกรร้อยละ 75.0 ปลูกหม่อน/ปลูกมันสำปะหลังใช้ในการผลิตเส้นไหม และเกษตรกรทั้งหมดมีอุปกรณ์ในการผลิตผ้าไหมเพียงพอ ร้อยละ 98.3 มีการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า ร้อยละ 60.6 มีการขายผลิตภัณฑ์ให้กลุ่ม ส่วนใหญ่มีการออกนิทรรศการ 1 ครั้ง/เดือน ส่วนใหญ่กำหนดราคาขายตามต้นทุน เกษตรกรทั้งหมดเน้นผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงสุด ร้อยละ 88.3 มีการบันทึกรายรับ-รายจ่าย ร้อยละ 68.3 คณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องการจัดการด้านการเงิน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

3. ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ การจัดการผลิต การจัดการด้านการตลาด การจัดการองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.23) ตามลำดับ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดการด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ดังรายละเอียดในกราฟที่ 1

กราฟที่ 1 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม

4. ปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานกลุ่มผู้ทอผ้าไหม

4.1 ปัญหาด้านประเด็นการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านประเด็นการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ปัญหาด้านการผลิต และ พบว่าปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการจัดการกลุ่มทอผ้าไหม และ ปัญหาด้านการเงิน ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า

4.1.1 ปัญหาด้านการจัดการกลุ่มทอผ้าไหม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการกลุ่มทอผ้าไหมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการจัดการกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 5 ด้าน คือ คณะกรรมการไม่ให้ความช่วยเหลือสมาชิก สมาชิกไม่เข้าใจหน้าที่ของตนเอง สมาชิกไม่มีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม สมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง คณะกรรมการไม่มีความสามารถในการบริหารกลุ่ม และ พบว่ามีการจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ด้าน คือ คณะกรรมการไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีกลุ่ม คณะกรรมการไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม คณะกรรมการไม่เข้าใจหน้าที่ของตนเอง และคณะกรรมการไม่มีการวางแผนในการดำเนินงาน

4.1.2 ปัญหาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการผลิตกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ แรงงานในการผลิตไม่เพียงพอ แรงงานไม่เพียงพอในการผลิตวัตถุดิบใช้เอง พบว่ามีปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ อุปกรณ์ในการผลิตไม่ทันสมัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

พบว่าปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน คือ ไม่มีเวลาในการผลิตวัตถุดิบเอง ไม่มีพื้นที่ในการผลิตวัตถุดิบใช้เองภายในท้องถิ่น วัตถุดิบมีราคาแพง วัตถุดิบมีไม่เพียงพอในการผลิต และวัตถุดิบที่ซื้อคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ตามลำดับ และปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด 9 ด้าน คือ ขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิต ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตสูง ผลิตสินค้าไม่ทันตามความต้องการของลูกค้า ขาดความรู้และเทคนิคการย้อมสี พื้นที่ชุมชนไม่เหมาะสมในการผลิตวัตถุดิบใช้เอง ขาดความรู้และทักษะการพัฒนาตลาด แหล่งจำหน่ายวัตถุดิบอยู่ไกล สถานที่ผลิตไม่เพียงพอ และขาดทักษะในการผลิต ตามลำดับ

4.1.3 ปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการผลิตกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด ไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอน และพบว่าปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับน้อยที่สุด 4 ด้าน คือ สินค้าล้นตลาดทำให้ราคาตก พ่อค้าคนกลางกดราคาสินค้า ไม่มีศูนย์จำหน่ายสินค้าของสมาชิก และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการในการหาตลาด ตามลำดับ

4.1.4 ปัญหาด้านการเงิน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการเงินกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ การจัดการบัญชีรายรับรายจ่าย ระยะเวลาการให้สินเชื่อตามลำดับ และพบว่าปัญหาด้านการเงินกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ ดอกเบี้ยเงินกู้มีอัตราสูง และมีเงินทุนไม่เพียงพอในการผลิต ตามลำดับ

4.2 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่าปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม และ พบว่าปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน คือ ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน

4.2.1 ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมไม่สะดวกมารับการส่งเสริมที่สำนักงาน การส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ขาดการให้คำปรึกษาและแนะนำในการดำเนินงานของกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

4.2.2 ปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่ พบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ การฝึกอบรม หรือสาธิตไม่ตรงกับความต้องการส่งเสริมของสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม และพบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบรายกลุ่มอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน คือ ขาดการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้

4.2.3 ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ขาดคู่มือหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการผลิตผ้าไหม และพบว่าปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ ขาดแผนพบนแนะนำในการผลิตผ้าไหม และขาดการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการผลิตผ้าไหม

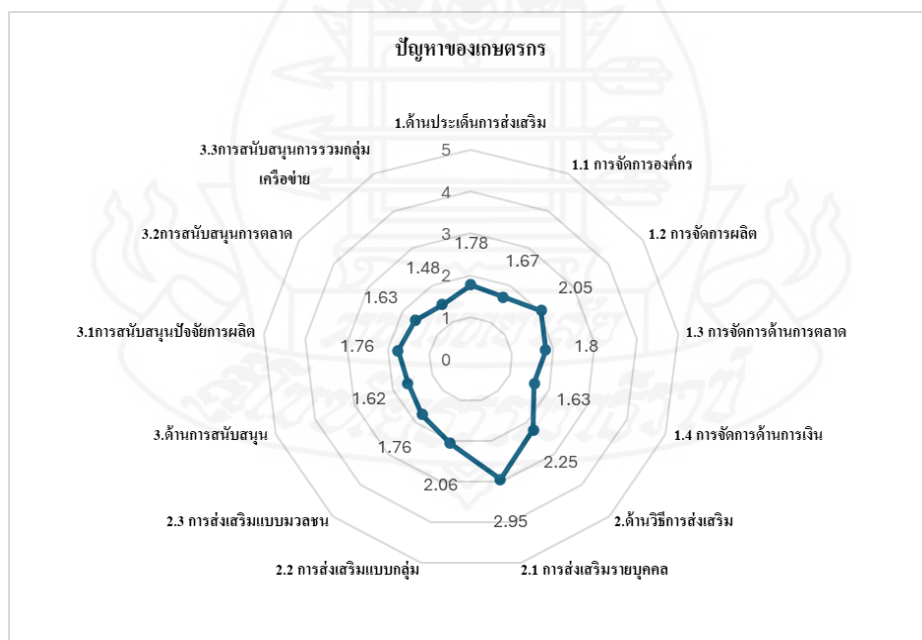
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

4.3 ปัญหาด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ ปัญหาการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ปัญหาการสนับสนุนการตลาด และ ปัญหาด้านการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่าย ตามลำดับ

4.3.1 ปัญหาการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 3 ด้าน คือ ขาดการสนับสนุนปัจจัยด้านการผลิตผ้าไหม (อุปกรณ์การทอ) ขาดการสนับสนุนในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ขาดการสนับสนุนปัจจัย และการผลิตด้านวัตถุดิบ (พันธุ์ไหมสำปะหลัง พันธุ์ไหม) ตามลำดับ

4.3.2 ปัญหาการสนับสนุนการตลาด พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการสนับสนุนการตลาดอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ ขาดการสนับสนุนการจำหน่ายผ่านช่องทางการขายสินค้า และขาดการสนับสนุนสถานที่จำหน่าย ตามลำดับ

4.3.3 ปัญหาด้านการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่าย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ ขาดการสนับสนุนกิจกรรมการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ทอผ้าไหมในพื้นที่ และขาดการสนับสนุนการประสานงานกับกลุ่มทอผ้าไหมอื่น ตามลำดับ

กราฟที่ 2 สรุปปัญหาของเกษตรกรในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5. ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม

5.1 ด้านประเด็นการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านประเด็นการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการด้านประเด็นการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การส่งเสริมการผลิต พบว่ามีความต้องการด้านประเด็นการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การส่งเสริมการจัดการองค์กร การส่งเสริมการจัดการด้านการตลาด ตามลำดับ และพบว่ามีความต้องการด้านประเด็นการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน คือ การส่งเสริมการเงิน เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า

5.1.1 การส่งเสริมการจัดการองค์กร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการส่งเสริมการจัดการองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ความรู้ด้านการประสานงานกลุ่ม และพบว่ามีความต้องการการส่งเสริมการจัดการองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการตั้งกลุ่ม

5.1.2 การส่งเสริมการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการส่งเสริมการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยี และความรู้ด้านการผลิต ตามลำดับ

5.1.3 การส่งเสริมการจัดการด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการด้านการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการส่งเสริมการจัดการด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับด้านการตลาด ความรู้ด้านการกำหนดราคา ตามลำดับ

5.1.4 การส่งเสริมการเงิน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการส่งเสริมการเงินอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ ความรู้เกี่ยวกับด้านการเงิน ตามลำดับ

5.2 ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่ามีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน และพบว่ามีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ วิธีการส่งเสริมรายบุคคล

5.2.1 วิธีการส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกร ต้นแบบ (วิทยากรเกษตรกร) พบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่สมาชิกกลุ่มผู้ทอผ้าไหม และพบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมรายบุคคลอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ส่งเสริมที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

5.2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเครือข่าย การอบรมการจัดการกลุ่มทอผ้าไหม การจัดทำสาธิตการผลิตหรือเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ต้นแบบเรื่องการผลิตผ้าไหมที่ดี และ พบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การศึกษาดูงานนอกสถานที่

5.2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมผ่านการจัดนิทรรศการต่างๆ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมผ่านเอกสารคู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ พบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการกลุ่มทอผ้าไหมผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น เฟส บุ๊ค ไลน์ แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างๆ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมผ่านสื่อมวลชนเช่น โทรทัศน์ วิทยุ และพบว่ามีความต้องการวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมผ่านสื่อท้องถิ่นหรือกระจายข่าวหมู่บ้าน

5.3 ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ การสนับสนุนการตลาด การสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่าย พบว่ามีความต้องการด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

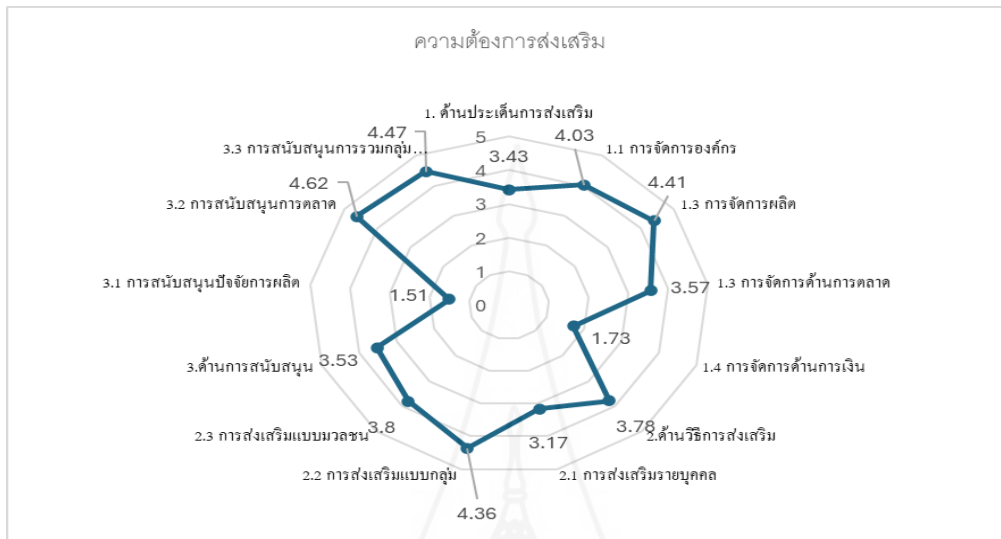
5.3.1 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2 ด้าน คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ การเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์มันสำปะหลัง พันธุ์ใหม่ อุปกรณ์การทอ

5.3.2 การสนับสนุนการตลาด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการสนับสนุนการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การเข้าถึงตลาดและข้อมูลราคา

5.3.3 การสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่าย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการการสนับสนุนการรวมกลุ่มเครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การสร้างเครือข่ายกลุ่มทอผ้าไหม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กราฟที่ 3 สรุปความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตผ้าไหมของเกษตรกรผู้ทอผ้าไหม

รายได้จากภาคการเกษตร เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 8,233.33 บาท /เดือน ซึ่งมากกว่าเมธาวิ สุ่มมาตย์ (2552: น.41) การศึกษาการจัดการธุรกิจของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ตำบลมะบ้า กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคการเกษตร 2,222.01 บาท/เดือน เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับปรุงกระบวนการผลิต การนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงทางการตลาดและนโยบายของรัฐ

รายได้จากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 4,958.33 บาท /เดือน และ มีรายได้จากการทอผ้าไหมเฉลี่ย 161,120.00 บาท /ปี ซึ่งมากกว่า ศิวพร บุญชูวิทย์ (2548) การจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มทอผ้าอำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่ารายได้จากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม 4,125.17 บาท/เดือน และ รายได้จากการทอผ้าไหม 20,689.0 บาท/ปี พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันและร่วมกันคิดวิธีการย้อมสีผ้าไหม ลายผ้าไหม ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ต้นทุนการผลิตผ้าไหม เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 44,640.00 บาท/ปี ซึ่งมากกว่าศิวพร บุญชูวิทย์ (2548) พบว่า ต้นทุนการผลิต 4,500 บาท/ปี เนื่องจากในบางขั้นตอนของการทอผ้าไหม เช่น การสาวไหม การปั่นด้าย จะมีการจ้างแรงงานเพิ่มเติมเพื่อทำกิจกรรมเหล่านี้ อีกทั้งยังพบปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบเนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย หนองไหมเป็นโรค ทำให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบและราคาวัตถุดิบสูงขึ้น

ประสบการณ์การทอผ้าไหม เกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 10.40 ปี สอดคล้องจิตรดา แก้วมงคล (2559: น.72) พบว่า ประสบการณ์ 12.32 ปี พบว่า การทอผ้าไหมเป็นงานฝีมือที่มีเอกลักษณ์และละเอียดอ่อนมาก โดยมีขั้นตอนที่ต้องใช้ความชำนาญและความอดทน ประสบการณ์การทอผ้าไหมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่ผลิต เกษตรกรร้อยละ 75.0 ทอเป็นผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับทฤษฎีตัน บุญยรัตพันธุ์ เงินทอง (2559) การผลิตผ้าไหมมัดหมี่แบบภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้บริบทของระบบนิเวศ กรณีศึกษา: กลุ่มผ้าไหมมัดหมี่ตำบล ศรีบุญเรือง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทอผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการทอผ้าเป็นผลิตภัณฑ์เป็น การเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไหมได้ดี

ต้นทุนการทอผ้าไหมในเวลา 1 เดือน เกษตรกรมีต้นทุนการทอผ้าไหม 3,157.41 บาท และมีต้นทุนการทอผลิตภัณฑ์ 1,596.97 บาท ซึ่งมากกว่าอธยา นักทำนา (2562) พบว่า เกษตรกรผู้ทอผ้าไหมในอำเภอชนบท ร้อยละ 74.6 มีต้นทุนน้อยกว่า 2,000 บาท และร้อยละ 95.1 ไม่มีต้นทุนการทอผลิตภัณฑ์ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีการปลูกวัตถุดิบเองจึงไม่มีต้นทุนการผลิต

เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต เกษตรกรทั้งหมดทอผลิตภัณฑ์ผ้าไหมด้วยมือ สอดคล้องกับวรรณา โชคบรรดาลสุข (2558) การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีเทคโนโลยีในการผลิตใช้การทอมือ เนื่องจากการทอผ้าไหมด้วยมือเป็นเทคนิคที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและใช้ ทักษะความชำนาญสูง โดยผู้ทอจะต้องควบคุมทุกขั้นตอนของการผลิต ตั้งแต่การเตรียมเส้นไหม การย้อมสี ไปจนถึงการทอที่ต้องใช้ กี่ ซึ่งทำให้เกิดลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผ้าไหมไทย

ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องการจัดการกลุ่ม ร้อยละ 95.0 ตัดสินใจร่วมกัน สอดคล้องกับนฤเบศ เลขกลาง (2558: น.180) แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายและตัดเย็บ บ้านโคกสูง ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัด มหาสารคาม พบว่า กลุ่มทอผ้าฝ้ายและตัดเย็บ บ้านโคกสูง การมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุก กระบวนการของกลุ่ม เช่น การเลือกตั้งคณะกรรมการ ร่วมกันปฏิบัติงานตามที่กลุ่มกำหนดไว้ ร่วมกันแก้ปัญหาและอุปสรรค ทั้งยังมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมกลุ่มเป็นประจำ ให้สมาชิกมีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นแนวทางใน การดำเนินงานของกลุ่ม

3. ความพึงพอใจในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม

ความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหม พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในเรื่องของการ ดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ด้าน คือ การจัดการผลิต การจัดการด้านการตลาด การจัดการองค์กร ตามลำดับ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดการด้าน การเงิน สอดคล้องกับนฤเบศ เลขกลาง (2558) แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายและตัดเย็บ บ้านโคกสูง ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการบริหารจัดการกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมี ประสิทธิภาพ ทั้งการจัดการในเรื่องการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด และการเงินของกลุ่มมีการปรับปรุงรูปแบบการทำงานให้ มี ความเหมาะสม โดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาและสร้างผลประโยชน์ให้แก่กลุ่ม และ มี การจัดการด้านการเงิน และการจัดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วนตามระเบียบที่วางไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้กลุ่มมีความสามารถในการ จัดการและมีความคล่องตัวในด้านการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการตลาดและเครือข่าย กลุ่มมีช่องทางการ จำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย โดยกลุ่มมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน(OTOP) ที่มั่นคง

4. ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง

ปัญหาด้านประเด็นการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านประเด็นการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าปัญหาด้านการผลิตระดับมาก 2 ด้าน คือ แรงงานในการผลิตไม่เพียงพอ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

แรงงานไม่เพียงพอในการผลิตวัตถุดิบใช้เอง สอดคล้องกับจิตรลดา แก้วมงคล (2559) แนวทางการพัฒนาการทอผ้าไหมของกลุ่มผู้ทอผ้าไหมในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัญหาด้านการจ้างแรงงาน ในการทอผ้าไหมจังหวัดขอนแก่น ขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือและประสบการณ์ ค่าจ้างแรงงานมีความเหมาะสมกับงานแรงงานที่มีประสบการณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงขาดแคลนแรงงานในช่วงที่มีฤดูกาลการเกษตรขาดแคลนแรงงานเนื่องจากแรงงานไปทำงานที่อื่น ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการส่งเสริมแบบรายบุคคลระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมไม่สะดวกมารับการส่งเสริมที่สำนักงาน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงไม่สะดวกมารับการส่งเสริมที่สำนักงาน

5. ความต้องการการส่งเสริมในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง

ด้านประเด็นการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านประเด็นการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ความรู้ด้านการประสานงานกลุ่ม สอดคล้องกับไทยโรจน์ พวงมณี (2565) แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย กล่าวว่า การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดเวลาถึงทำให้กลุ่มอยู่ได้ และเข้มแข็ง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่นำวัตถุดิบจากกลุ่มไปผลิตที่บ้านเรือน ทำให้บางครั้งมีการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ขาดการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงขาดกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเมื่อพบปัญหาที่เกิดจากกระบวนการผลิต

ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกร สอดคล้องกับ นงนุช อิ่มเอื้อง และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2554) ที่กล่าวว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่มีความสำเร็จนั้นจะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มสมาชิกด้วยยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันทั้งในช่วงการทอการย้อม และการแปรรูป สำหรับการมีผู้นำที่มีความเข้มแข็งซื่อสัตย์ และเห็นความสำคัญของกลุ่มก็จะสามารถนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนด้านการตลาดระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การเข้าถึงตลาดและข้อมูลราคา สอดคล้องกับฐานันท์ ตั้งจุฑา และ รัชมนต์ คำศรี (2559) ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง กล่าวว่า สมาชิกกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จะนำผ้าทอที่ผลิตได้มาส่งให้กับทางกลุ่มเพื่อจัดจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี และยังนำไปจำหน่ายในงานแสดงนิทรรศการต่างๆ รวมทั้งธุรกิจที่นำผ้าทอนาหมื่นศรี ไปต่อยอดเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านการเข้าถึงตลาดและราคา กล่าวคือสมาชิกในกลุ่มมีการนำผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมาขายยังกลุ่ม เพื่อให้ประธานกลุ่มนำสินค้าไปจำหน่ายและออกนิทรรศการต่างๆ ทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่มีความรู้ในการเข้าถึงตลาดอื่นอย่างที่ควร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 จากผลการวิจัยในด้านของปัญหาด้านการส่งเสริม: ปัญหาด้านการผลิต พบมีแรงงานในการผลิตไม่เพียงพอ แรงงานไม่เพียงพอในการผลิตวัตถุดิบใช้เอง สมาชิกควรกลุ่มทอผ้าไหมควรมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลดการใช้แรงงาน เช่น เครื่องปั่นด้ายอัตโนมัติ หรือ เครื่องปั่นไหม

1.2 ด้านต้นทุนการผลิต พบเกษตรกรสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง มีต้นทุนในการผลิตสูงจากการจ้างแรงงานเพิ่ม เช่น การสาวไหม การปั่นด้าย เกษตรกรควรมีการศึกษาหาเทคโนโลยีหรือเครื่องทุ่นแรงมาใช้ในการกระบวนการผลิต เช่น เครื่องกรอไหม เครื่องปั่นไหม จะช่วยลดเวลาในการผลิต อีกทั้งควรมีการวางแผนและจัดการวัตถุดิบอย่างดีและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการสูญเสียในกระบวนการผลิต โดยการนำเศษไหมหรือวัตถุดิบอื่นที่เหลือใช้มาผลิตใช้ซ้ำ ด้านวิธีการส่งเสริม : พบเกษตรกรมีความต้องการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกร เกษตรกรควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม หรือ บุคคลภายนอกกลุ่ม เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ

1.3 การสนับสนุนด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรมีความต้องการในด้านการสนับสนุนด้านการตลาด เกษตรกรควรมีการศึกษาช่องทางการขายเพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันสมาชิกขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้กับกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุนการฝึกอบรมทักษะการทอผ้าไหมให้กับคนในชุมชน โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น เทคนิคการทอผ้า การย้อมสีผ้า เพื่อให้แรงงานท้องถิ่นสามารถเข้ามาช่วยเหลือกันในการผลิตมากขึ้น

2.2 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น เครื่องทอผ้าด้วยระบบอัตโนมัติที่ช่วยลดแรงงานและเพิ่มความรวดเร็วในการผลิต

2.3 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดอบรม หรือ จัดกิจกรรมกลุ่มผู้ทอผ้าไหม ตลอดจนจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม

2.4 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้กับเกษตรกรในเรื่องของการดำเนินงาน เช่น การจัดการด้านการผลิต การเงิน การตลาด การจัดการองค์กร

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มผู้ทอผ้าไหมบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ควรมีการศึกษาในกลุ่มทอผ้าไหมพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นมีการทอผ้าไหมกันอย่างแพร่หลาย เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้าไหมต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2567). การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก
<http://www.sceab.doae.go.th/Documents/STC/300664.pdf>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2566). การสร้างกระบวนการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม. สืบค้นจาก
https://km.cpd.go.th/pdf-bin/pdf_3552725588.pdf
- จิตรลดา แก้วมงคล และ รุ่งนภา กิตติลาภ. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้ทอผ้าไหมในจังหวัดขอนแก่น. *ธรรมทรรศน์*, 16(2), 67-74
- ฐานันท์ ตั้งจุฑา และ รัชมนต์ คำศรี. (2559). ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง. *มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. 7, 1326-1336
- ไทยโรจน์ พวงมณี, จารุวัลย์ รักษมณี, มาริษา ภิรมย์แทน เดอ เบลส์ และ สมิง ศรีกา. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 17(61), 89-98
- นงนุช อิ่มเรือง และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2554). แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยหลิม. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 4(2), 1-15.
- นฤเบศ เลขกลาง. (2558). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าฝ้ายและตัดเย็บ บ้านโคกสูง ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น,ขอนแก่น.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2564). การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา 91720 การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. (หน่วยที่ 14, น. 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณนา โชคบรรดาลสุข,กุลยา อนุโลก และ วรลักษณ์ ทองประยูร (2558). การพัฒนากลยุทธ์การแข่งขันตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผ้าทอพื้นเมืองไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี. *สมาคมวิจัย*, 20(1), 62-73
- อัยยา นักทำนา. (2562). แนวทางการส่งเสริมการจัดการกลุ่มผู้ทอผ้าไหมในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.